

บทที่ 5

การใช้คำและความเปรียบซึ่งแสดงถึงความอ่อนไหวของประสาทความรู้สึก

ถ้อยคำในงานเขียนมีบทบาทสำคัญมาก จนกระทั่งมีผู้เปรียบไว้ว่า "ถ้อยคำเป็นอารมณ์ของกริ"¹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความเหมาะสม มีควมไพเราะ สละสลวย เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานนั้น ๆ มีคุณค่า เพราะถ้อยคำเป็นสื่อสำคัญระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน คนเขียนใช้ถ้อยคำเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อารมณ์ หรือภาพที่คนเขียนต้องการไปสู่ผู้อ่าน ดังนั้นคนเขียนจึงต้องพิถีพิถันอย่างมากในการคัดเลือกใช้คำเพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกหรือเห็นภาพตามคนแต่งไปด้วย

งานเขียนของโกแล็ตและลัวร์เรอจัดได้ว่ามีภาษาเป็นอารมณ์ที่สำคัญ เพราะทั้งสองบรรจงเลือกสรรถ้อยคำเพื่อให้เกิดเป็นภาพที่ช่วยงามให้ผู้อ่านรับรู้ ราวกับวาดภาพให้ช่วยงามด้วยถ้อยคำ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ความเปรียบหรือคำนาม คำกริยาและคำคุณศัพท์ ดังที่ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวถึงลัวร์เรอว่า "ความเด่นของนักประพันธ์ผู้นี้อยู่ที่การใช้สำนวนภาษา การเลือกพ้องถ้อยคำเป็นศิลปะ"² ส่วนโกแล็ตนั้น มีผู้กล่าวถึงการใช้ภาษาของเธอไว้ว่า "ใช้ภาษาที่มีชีวิตชีวา เพราะเข้าถึงจังหวะและน้ำหนักของคำแต่ละคำ"³

¹ ประสิทธิ์ ภาพยักลอน, แนวทางการศึกษาวรรณคดี : ภาษากริ การวิจักษณ์ และวิจารณ์, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 109.

² ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "ห้วงเสียงของวรรณคดีไทย" ในวรรณไวทยา-กรวรรณคดี, หน้า 11.4.

³ Maria Le Hardouin, Colette, p. 99

'Spontanéité apparemment la plus vive alliée au sens le plus exact du rythme et du poids des mots, [...]'

ความเด่นของโกแล็ตและลัวร์เรอคือความสามารถในการใช้ถ้อยคำถ่ายทอดภาพและความรู้สึกที่แท้จริงของเธอเพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกหรือเห็นภาพตามที่เธอต้องการโดยถ่ายทอดออกมาในลักษณะการสร้างเปรียบเทียบ

การสร้างเปรียบเทียบของโกแล็ตและลัวร์เรอมาจากกลวิธีการเปรียบเทียบต่าง ๆ กัน เช่น วิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมา (simile) คือการเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกันโดยมีคำเชื่อมโยง เช่นคำว่า เหมือน ตูจ ตั้ง เช่น ปาน ราว ประหมิ่ง เพียง เทียบ ฯลฯ¹ ในภาษาฝรั่งเศสเรียกวิธีการเปรียบเทียบโดยมีคำเชื่อมโยงว่า comparaison.

วิธีการเปรียบเทียบแบบอุปสัจจะ (metaphore, la métaphore)² คือการเปรียบเทียบที่นำลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเปรียบมากกว่าหนึ่ง โดยไม่มีคำเชื่อมโยงหรือบางครั้งอาจมีคำว่า เป็น³

¹ชลธิรา สัตยารัตนา, "การอ่าน", ในการใช้ภาษา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2524), หน้า 202.

²การเปรียบเทียบแบบ métaphore ในภาษาฝรั่งเศสอาจมีลักษณะได้ดังต่อไปนี้

1. 1.1 L' étoile de la lampe brille derrière la vitre.
- 1.2 Une lampe, étoile terrestre, vient de s'éteindre.
- 1.3 La lampe est une étoile terrestre.
2. Une étoile vient de s'éteindre, au fond du village, derrière une vitre. ดูรายละเอียดได้จาก Marcel Cressot, Le style et ses techniques (Paris: Presses, Universitaires de France, 1971), p. 93.

³ชลธิรา สัตยารัตนา, "การอ่าน", ในการใช้ภาษา, หน้า 202.

วิธีการเปรียบเทียบแบบบุคคลาธิษฐาน (personification, personification) การเปรียบเทียบโดยนำสิ่งไม่มีชีวิตหรือมีชีวิตแต่ไม่ใช่คนมากล่าวถึงราวกับเป็นคน¹ วิธีการเปรียบเทียบแบบสัทพจน์ คือ การเปรียบเทียบโดยใช้คำเสียงเสียด² วิธีการเปรียบเทียบต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ปรากฏในการสร้างเปรียบเทียบล่องสังขระคือ การเลือกความเปรียบและการใช้คำในความเปรียบ

1. การเลือกความเปรียบ

การเลือกความเปรียบของ โกลิแอตและลัวร์รณีมีหลายลักษณะด้วยกันได้แก่ การนำนามธรรม³ มาเปรียบกับรูปธรรม⁴ การนำสิ่งไม่มีชีวิต⁵ มาเปรียบกับสิ่งมีชีวิต⁶ การนำสิ่งไม่มีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิต การนำสิ่งมีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตและท้ายสุดการนำสิ่งมีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตด้วยกัน

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 204.

² เรื่องเดียวกัน.

³ นามธรรมในที่นี้จะหมายถึงสิ่งที่ไม่เป็นตัวตน ไม่มีภาพที่เป็นตัวแทนของสิ่งนั้น โดยตรงแต่ต้องอาศัยสัญลักษณ์และคำหรือภาพเปรียบเทียบ (allégorie) เป็นสื่อในการถ่ายทอดซึ่งมักเป็นความคิดจิตใจจาก Marcel Cressot, Le style et ses techniques, p. 49.

⁴ รูปธรรมในที่นี้จะหมายถึงสิ่งที่มีรูปร่าง มีตัวตน มีภาพที่เป็นตัวแทนของสิ่งนั้น ๆ โดยตรง และสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาททั้งห้า

⁵ สิ่งไม่มีชีวิตในที่นี้จะหมายถึงวัตถุโดยทั่วไป และสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ ยกเว้นพืช คน สัตว์.

⁶ สิ่งมีชีวิตในที่นี้จะหมายถึง คน พืช สัตว์.

1.1 การนำนามธรรมมาเปรียบกับรูปธรรม

การนำนามธรรมมาเปรียบกับรูปธรรมเป็นการนำสิ่งที่ไม่เป็นตัวตน เช่น ความคิด ความรู้สึก สภาพจิตใจ มาเปรียบกับสิ่งที่มีตัวตน ; ซึ่งจะช่วยให้อ่านเห็นภาพและเข้าใจในสิ่งที่กล่าวถึงได้ชัดเจน เช่น โกลีตเปรียบความง่วงที่มาหลอกล่อเธอว่า 'Le sommeil s'approche, me frôle et fuit...Je le vois ! Il est pareil à ce papillon de lourd velours que je poursuivais dans le jardin enflammé d'iris.'¹ โกลีตนำนามธรรม คือ ความง่วง มาเปรียบกับรูปธรรม คือ ผีเสื้อ ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบ comparaison ความเปรียบนี้ให้ภาพความง่วงที่เข้ามารบกวนเธอเหมือนกับผีเสื้อที่มาบินหลอกล่ออยู่ใกล้ ๆ แต่พอเธอจะจับมันก็บินหนีไป

ในเรื่อง La Vagabonde โกลีตเปรียบอาการที่อยู่ตัวคนเดียว

... il y a des jours où la solitude, pour un être de mon âge, est un vin grisant qui vous saoule de liberté, et d'autres jours où c'est un tonique amer, et d'autres jours où c'est un poison qui vous jette la tête aux mur.²

โกลีตนำนามธรรมคือ การอยู่โดดเดี่ยวตัวคนเดียวมาเปรียบกับรูปธรรมคือ เหล้าองุ่นและยาขม ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบ metaphore คือไม่มีคำเชื่อม โกลีตเปรียบการอยู่โดดเดี่ยวตัวคนเดียวเหมือนเหล้าองุ่นที่ทำให้หัวเมาในอิสรภาพ แต่ในบางขณะก็เหมือนยาขม

¹ Colette, 'Nuit blanche', dans Les Virilles de la Vigne, p. 105.

² Colette, La Vagabonde, p. 14.

ส่วนสุวรรณีเปรียบเทียบความรุนแรงของอารมณ์รักใคร่ว่า "อารมณ์รักใคร่ของผม มันร้อนแรงวูบวาบ คล้ายดอกไม้ไฟวูบพุ่งโพล่งสูงขึ้นไปบนฟ้า แตกดอกพราวพรายสดสวย อยู่ในอากาศ มันงดงามอยู่ชั่วครู่ชั่วยามเท่านั้น ก็มอดไหม้ตกลงไปเป็นเถ้าถ่าน เหลือไว้แต่ความทรงจำให้ระลึกถึง"¹ สุวรรณีนำนามธรรมคือ อารมณ์รักใคร่ มาเปรียบกับรูปธรรมคือ ดอกไม้ไฟ ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมา ความเปรียบนี้ให้ภาพความร้อนแรงและความไม่ยั่งยืนถาวรของอารมณ์รักใคร่ ซึ่งเป็นเพียงอารมณ์ชั่ววูบเท่านั้นเหมือนดอกไม้ไฟซึ่งสลายอยู่เพียงครู่เดียวก็จะกลายเป็นเถ้าถ่านไป

1.2 การนำสิ่งไม่มีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิต

การนำสิ่งไม่มีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตจะช่วยให้เกิดเป็นภาพที่มีชีวิตชีวายขึ้นมาให้ความรู้สึกว่ามีอาการเคลื่อนไหวเกิดขึ้น เช่น โกลเล็ตต์เปรียบเทียบประกายไฟว่า 'Le feu que tu as allumé tout à l'heure danse dans la chambre, comme une joyeuse bête prisonnière qui guetta notre retour...'²

โกลเล็ตต์นำสิ่งไม่มีชีวิตคือ "ไฟ" มาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตคือ สัตว์ร้าย เริง ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบ comparaison ความเปรียบนี้ให้ภาพอาการเต้นของเปลวไฟ ซึ่งจะเคลื่อนไหวไปมาตลอดเวลาเหมือนสัตว์ร้าย เริงที่ถูกกักขัง ซึ่งรอเวลากลับของเจ้าของ ย่อมไม่อยู่นิ่งเหมือนกัน ความเปรียบนี้ทำให้รู้สึกว่า เปลวไฟเหมือนมีชีวิตเพราะมันมีอาการเคลื่อนไหว

¹ สุวรรณี สุกนธา, "ปริศนารัก" ในคินหนาวที่เหลือแต่ดาวเป็นเพื่อน, หน้า 206.

² Colette, 'Le Dernier feu', dans Les Vrilles de la Vigne, p. 120.

การนำสิ่งไม่มีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตนอกจากใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบ *comparaison* และ *métaphore* แล้วยังใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบบุคคลาธิฐานด้วย โดยนำสิ่งไม่มีชีวิตมากล่าวถึงราวกับเป็นคนด้วยการใช้คำที่แสดงออกปฏิกิริยาของคน เช่น สุวรรณีเปรียบเทียบอาการของฝนว่า "ฝนปรอยเป็นหย่อม ๆ ทั่วไปบนเขา เม็ดบางราวกับ ละอองหมอก ลมช่วยพัดพาหวนกลับไปมาราวกับผอ่ยฝนเหล่านั้น เรียงระบ่า"¹ สุวรรณีนำคำว่า เรียงระบ่า ซึ่งเป็นอาการของคนไปใช้กับฝน ความเปรียบเทียบนี้ให้ภาพลักษณ์การเคลื่อนไหวนุ่มนวลของละอองฝนซึ่งไม่ปรอยเป็นสาย ๆ มาตรง ๆ แต่จะหวนกลับไปมาตามลมดู เหมือนกับเรียงระบ่า และสุวรรณียังนำวิธีการเปรียบเทียบแบบบุคคลาธิฐานไปใช้กับสิ่งไม่มีชีวิตอื่น ๆ อีก เช่นกับน้ำตกกับอากาศ "รสเย็นอยู่เหมือนน้ำตก ซึ่งพุ่งตัวจากลำธารโจนลงไปกระทบหน้าผา เมื่อแตกออกละอองน้ำทอสีรุ้งเสื่อมพราย"² หรือใช้กับลมหนาวว่า "อากาศหนาวนี่หนอ ช่างทารุณเสียจริง ๆ สำหรับเราผู้มีเลือดน้อย มันเย็นเฉียบ มันทักทายเราด้วยลมที่เป็นสีอนามาหยอกล้อกับปลายผมและผาดความเป็นระร้อนมาบาดผิว แก้ม"³

¹ สุวรรณี สุคนธา, ความรักครั้งสุดท้าย, 2: 508.

² สุวรรณี สุคนธา, ความรักครั้งสุดท้าย, 1: 189.

³ - สุวรรณี สุคนธา, คืนหนาวที่เหลือแต่ดาวเป็นเพื่อน, หน้า 217.

โกเล็ตตีใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมยด้วยเช่นกัน เช่นโกเล็ตตีบรรยายสภาพความหนาวเย็นว่า '... le froid de l'hiver semble s'être réfugié dans ce petit salon'¹ คำว่า 's'être réfugié' หมายถึงการอพยพเป็นคำกริยาที่ใช้กับคน แต่โกเล็ตตีนำมาใช้กับอากาศให้สภาพความเย็นทั้งมวลมารวมกันอยู่ภายในห้อง

โกเล็ตตีบรรยายอาการดวงอาทิตย์ว่า '... le soleil a marché sur le sable'²... ' โกเล็ตตีใช้คำว่า 'a marché' ซึ่งเป็นคำกริยาที่ใช้กับคนหมายถึงการเดินมาใช้แทนอาการของดวงอาทิตย์ที่ฉายแสงกราดไปบนหาดทราย และ '.... la dorure particulière de ces pierres que le soleil caresse toute l'année..³' ให้ภาพดวงอาทิตย์ฉายแสงลูบไล้ก้อนหินทำให้ก้อนหินดูเป็นสีทอง

โกเล็ตตีนอกจากจะนำคำกริยาของคนไปใช้กับสิ่งที่ไม่มีชีวิตแล้ว เธอยังนำคำคุณศัพท์ที่บอกลักษณะอาการของคนไปใช้กับสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งเป็นวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมยด้วยเช่นกัน เช่นในเรื่อง La Vagabonde โกเล็ตตีบรรยายท้องฟ้าว่า '... je me laisse éblouir et ramener par cette saison neuve, ce ciel vigoureux et dur,.....'⁴ คำว่า 'Vigoureux' หมายถึงสภาพร่างกายที่แข็งแรง โกเล็ตตีนำคำนี้ไปบอกลักษณะของท้องฟ้า ให้ภาพท้องฟ้าแล่มใสไม่มีเมฆบดบัง

ในเรื่อง La Maison de Claudine โกเล็ตตีบรรยายดวงอาทิตย์ว่า 'le soleil féroce' คำว่า 'féroce' เป็นคำที่แสดงความทารุณโหดร้ายของคน

¹ Colette, La Vagabonde, p. 246.

² Colette, 'Le Dernier feu', dans Les Vrilles de la Vigne, p. 119.

³ Colette, La Vagabonde, p. 210.

⁴ Colette, La Vagabonde, p. 210.

โกเล็ตต์นำมาใช้กับดวงอาทิตย์ให้ภาพดวงอาทิตย์ยามส่องแสงร้อนแรงมาก คนอ่านจะรู้สึกถึงความร้อนที่แสนทารุณ สามารถแผดเผาทุกอย่างให้หมดไหม้

ในเรื่อง La Vagabonde ในตอนหนึ่งโกเล็ตต์พูดถึงฝนว่า '....Versant goutte à goutte une eau paresseuse....' 'paresseuse' เป็นคำที่แสดงอาการเกียจคร้าน เื่อยช้า โกเล็ตต์นำมาใช้กับฝนให้ภาพฝนเริ่มตกลงมาทีละเม็ด

1.3 การนำสิ่งไม่มีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิต

โกเล็ตต์เปรียบ หิมะว่า '...., nous nous sommes penchées sur le jossé que comblait un crépuscule violâtre fouetté de tourbillons blancs'¹ โกเล็ตต์นำสิ่งไม่มีชีวิตคือ หิมะ มาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตคือน้ำวนสีขาว ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบ métaphore คือใช้สิ่งทีนำมาเปรียบคือน้ำวนสีขาว แทนสิ่งที่ถูกเปรียบ ความเปรียบนี้ให้ภาพของ หิมะที่มันตัวเป็นกลุ่มก้อนเหมือนน้ำวน

โกเล็ตต์เปรียบเวลารุ่งสว่างว่า '...., des aurores précipitées qui envahissaient le ciel comme un incendie'² โกเล็ตต์นำสิ่งไม่มีชีวิตคือ เวลารุ่งสว่าง มาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตคือ ไฟไหม้ ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบ comparaison ความเปรียบนี้ให้ภาพเวลารุ่งสว่างเมื่อดวงอาทิตย์เริ่มขึ้นจะเป็นสีแดง ๆ ส้ม ๆ บนท้องฟ้าเหมือนสีไฟไหม้และเวลารุ่งสว่างจะแผ่ขยายขึ้นบนท้องฟ้าอย่างรวดเร็วเหมือนไฟไหม้ซึ่งลุกลามรวดเร็วเช่นเดียวกัน

¹Collette, 'Rêverie de nouvel an', dans Les Vrilles de la Vigne, p. 91.

²Colette, 'Floret Pomone', dans Gigi, p. 163.

ทั้งโกแล็ตและสุวรรณีต่างพูดถึง "ถนน" เหมือนกัน ในขณะที่โกแล็ตใช้ ความเปรียบเกี่ยวกับสภาพถนนว่า 'Sous le gaz verdâtre, ma rue, à cette heure, est un gâchis crémeux, praliné, marron-moka et jaune caramel, un dessert éboulé, fondu, où surnage le nougat des moellons.'¹ โกแล็ตนำสิ่งไม่มีชีวิตคือถนนไปเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตคือ ขนม ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบ métaphore โกแล็ตให้ภาพถนนที่มีโคลนและจะเหมือนขนมหวานที่ละลายและมีน้ำตาลเหนียว ๆ ลอยหน้า คำที่โกแล็ตนำมาใช้ขยายคำว่าซีโคลน ล้วนแต่เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับขนมทั้งสิ้น คือคำว่า 'crémeux praliné, marron-moka, jaune caramel' และทุกคำที่ใช้ก็เข้ากับลักษณะของซีโคลนด้วย คือเหลวและเหนียวเหมือนน้ำตาลเคี้ยวหรือคาราเมล และโคลนที่มีสี marron moka คือสีน้ำตาลเข้มเหมือนสีกาแฟ ส่วนเค่งอิฐที่โรยอยู่บนผิวถนน โกแล็ตก็นำมาใช้คู่กับคำว่า 'nougat' ซึ่งเป็นคำเกี่ยวกับขนมเหมือนกัน ถนนที่มีโคลนและมีเค่งอิฐลอยอยู่บนผิวหน้าจึงเหมือนกับขนมหวานที่ละลายมีน้ำตาลเหนียว ๆ ลอยหน้า

สุวรรณีก็พูดถึงถนนว่า "ถนนกว้าง เป็นมันและเลื่อมเหมือนฉาบด้วยกระจกสีเทา"² สุวรรณีนำสิ่งไม่มีชีวิตคือถนนไปเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตคือกระจก ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมา ให้ภาพถนนผิวหน้าเรียบเป็นมันเลื่อม อย่งยามกระทบกับแดดก็จะเหมือนฉาบด้วยกระจกสีเทายิ่งขึ้น

สุวรรณีเปรียบเสียงคนพูดว่า "เขามีคนขับเรือที่พูดเสียงเหนียวแปร่งเหมือนสีเหลืองอยู่ในสีม่วง เหมือนขอไวโอลินในตอนหนึ่งของตำนานชมากา เบอรัตตอนที่กระดุกใน ลูล่านลูกชิ้นท่าเพลง"³ สุวรรณีนำสิ่งไม่มีชีวิตคือเสียงคนพูดมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตคือ

¹ Colette, La Vagabonde, p. 11

² สุวรรณี ลุคนธา, คืนหนาวที่เหลือแต่ดาวเป็นเพื่อน, หน้า 222.

³ สุวรรณี ลุคนธา, "เรื่องรักที่ทะเล" ใน บางทีพรุ่งนี้จะเปลี่ยนใจ, หน้า 151.

สีและดนตรีด้วยวิธีการ เปรียบเทียบแบบอุปมา ให้ภาพคนขับ เรือที่พูด เสียง เหนือแปรง

สุวรรณีเปรียบทะเลว่า "ทะเลขวาง หน้า เรามีตมมีนมองดู เหมือนรูปเขียนสีน้ำที่
เลอะเทอะไปด้วยสีตาและน้ำเงิน¹" สุวรรณีนำสิ่งไม่มีชีวิตคือทะเลมา เปรียบกับสิ่งที่มี
ชีวิตคือรูปเขียนด้วยวิธีการ เปรียบเทียบแบบอุปมา ความเปรียบนี้ให้ภาพทะเลยามค่ำคืน
มีแต่ความมืดปกคลุม

สุวรรณีมักจะนำ เรื่อง เกี่ยวกับศิลปะและดนตรี เข้ามาใช้ในความเปรียบอยู่เสมอซึ่ง
ก็เนื่องมาจากภูมิหลังของเธอคือ เธอจบการศึกษาจากคณะจิตรกรรมและประติมากรรม
ความเปรียบที่เธอใช้ส่วนหนึ่งจึงหนีไม่พ้นเรื่องเกี่ยวกับศิลปะ และเธอเป็นคนรักดนตรีมาก
ดังนั้นความเปรียบในหลาย ๆ เรื่องของสุวรรณีจึงมักมีเรื่องของดนตรีเข้ามา เกี่ยวข้อง
ความเปรียบในลักษณะนี้ของสุวรรณีค่อนข้างจะแคบอยู่ในวงจำกัด ผู้ที่มีความรู้ เรื่องดนตรี
และศิลปะ เท่านั้นจึงจะ เข้าใจความเปรียบในลักษณะนี้ได้ชัดเจน

1.4 การนำสิ่งมีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิต

สุวรรณีพูดถึงลักษณะของใบบัวอ่อนที่ม้วนตัวแน่นว่า "ฉันชอบใบบัวอ่อนที่
ม้วนตัวแน่นเป็นรูปปริมาตรกับจรวดที่เตรียมพุ่งสู่อวกาศ³ สุวรรณีนำสิ่งมีชีวิตคือใบบัวอ่อนมา

¹สุวรรณี ลúčคนธา, "เรื่องรักที่ทะเล" ใน บางทีพุ่มนี้จะเปลี่ยนใจ,
หน้า 155.

²สุวรรณี ใต้ให้ "รวม" ตัวละครเอกในเรื่อง พระจันทร์สีน้ำเงิน ซึ่งเป็น
เรื่องที่มาจากประสบการณ์ในชีวิตจริงของเธอ กล่าวถึง "แม่" หรืออีกนัยหนึ่งตัวสุวรรณี
เองว่า "เพลงพริ้วลือชเป็นเพลงส้าหรับเปียโนที่แม่ชอบ และเล่าให้เราฟังว่า เบโรเฟนแต่ง
เพลงนี้ให้ผู้หญิงที่ชื่ออุลลิซ... เราทั้งหมดชอบดนตรี เราติดนิสัยนี้มาจากแม่หรืออาจะด้วย
สายเลือดก็เป็นได้"

โปรดดูสุวรรณี ลúčคนธา, พระจันทร์สีน้ำเงิน, 1: 98.

³สุวรรณี ลúčคนธา, "ทางเวียน" ใน บางทีพุ่มนี้จะเปลี่ยนใจ (กรุงเทพฯ-
มหานคร : สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น, 2518), หน้า 50.

เปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตคือจรวดด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมา ความเปรียบนี้ให้ภาพลักษณ์ของใบบัว เมื่อมันม้วนตัว มันจะม้วนขอบใบทั้งสองข้างเข้าหากันทำให้มีรูปร่างยาว ๆ แแหลม ๆ คล้ายจรวด

ในเรื่อง ดอกไม้ในป่าแดด ลูว์รรณีพูดถึงต้นอ้อต้นพงว่าเป็น "ดนตรีแห่งท้องทุ่งเมื่อไกวตัวลุ่ม" ลูว์รรณีนำสิ่งมีชีวิตคือ "ต้นอ้อต้นพง" ไปเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตคือ "ดนตรี" ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ ให้ภาพอาการที่ต้นอ้อต้นพงไกวตัวลุ่มอย่างพร้อมเพรียงกันมีสังหระจะโคนไปตามลมเหมือนดนตรีซึ่งต้องมีสังหระมีการประสานเสียงที่กลมกลืน

ในเรื่อง Les Vrilles de la vigne เมื่อโกแล็ตบรรยายเถาองุ่น เธอใช้ข้อความว่า '...., les pattes empêtrées de liens fourchus'¹ โกแล็ตนำสิ่งมีชีวิตคือเถาองุ่นไปเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตคือเครื่องผูกมัดที่เป็นง่ามเป็นแฉกด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบ métaphore คือใช้สิ่งที่ไม่มาเปรียบคือเครื่องผูกมัดที่เป็นง่ามเป็นแฉกแทนสิ่งที่ถูกเปรียบคือเถาองุ่น ความเปรียบนี้ให้ภาพเถาองุ่นซึ่งมีก้านใบเล็ก ๆ ยื่นออกไปอย่าง ๆ มีลักษณะเหมือนง่ามเหมือนแฉก

1.5 การนำสิ่งมีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิต

การนำสิ่งมีชีวิตไปเปรียบกับสิ่งมีชีวิตอาจเป็นการนำพืชไปเปรียบกับสัตว์ นำพืชไปเปรียบกับคน นำสัตว์ไปเปรียบกับคนและนำสัตว์ไปเปรียบกับสัตว์ด้วยกัน

1.5.1 การนำพืชไปเปรียบกับสัตว์

โกแล็ตเปรียบลักษณะ อาการของต้นไม้กับลักษณะอาการของสัตว์ เช่น '...., cependant qu'à la vitre noire toque incessamment une branche de pêcher rose, à demi effeuillée, épouvantée et défaite comme un oiseau sous l'orage...'² โกแล็ตนำสิ่งมีชีวิตคือ กิ่งต้นพีชไปเปรียบ

¹ Colette, Les Vrilles de la Vigne, p. 87.

² Colette, 'Le Dernier feu', dans Les Vrilles de la Vigne, p. 120.

กับสิ่งมีชีวิตคือ นัก ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบ *comparaison* ความเปรียบเทียบนี้ให้ภาพ กิ่งต้นพืชที่กำลังร่วงโรย และบอบช้ำเพราะกระทบกับหน้าต่างกระจก ย่อมมีสภาพที่ไม่ ลัดขึ้นเช่นเดียวกับนกที่โตนพายุฝนคืออยู่ในสภาพบอบช้ำอืดโรยเหมือนกัน

1.5.2 การนำพืชไปเปรียบกับคน

โกแล็ตพูดถึงดอกอีร์ล (iris) ว่า 'L'iris dort, roulé en cornet sous une triple soie verdâtre....'¹ โกแล็ตใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบบุคลาธิษฐานโดยนำคำกริยา 'dort' ซึ่งใช้กับคนหมายถึงการนอนหลับไปใช้กับดอกอีร์ลเวลาหุบ ความเปรียบเทียบนี้ให้ภาพดอกอีร์ลเวลาหุบ มันจะม้วนตัวเป็นรูปแตรคือ รูปยาว ๆ ตรงปลายผายออกเล็กน้อย

โกแล็ตบรรยายลักษณะของทุ่งหญ้าซึ่งมีน้ำนองอยู่เต็มว่า 'les prés gorgés d'eau...' โกแล็ตนำคำว่า 'gorgés' ซึ่งเป็นคำที่ใช้กับคนคือกินจนเต็มทีจนแน่นท้อง มาใช้กับทุ่งหญ้าให้ภาพทุ่งหญ้าที่มีน้ำขังเล็งนองไปทั่ว ต้นหญ้าทุกต้นจุ่มน้ำไว้เหมือนคนกินน้ำเข้าไปจนเต็มท้อง โกแล็ตบรรยายกิ่งก้านของต้นสนที่มีหิมะปกคลุมว่า '...., sapins accablés qui laissez, d'heure en heure, glisser en avalanches le fardeau de vos bras noirs,'² โกแล็ตเปรียบกิ่งก้านของต้นสนว่าเป็น แขนของคน ทำให้คนอ่านเกิดความรู้สึกว่าต้นสนมีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึก และแขนของ ต้นสนต้องแบกภาระไว้คือหิมะที่ตกลงมาทับถมกัน

ส่วนลู่วรรณียอบเปรียบอาการของตนไม่กับอาการของคน เช่น "ดอกหญ้าชุกกัน ระเหิดระหงไกวลงไปลือกับผิวน้ำ เหมือนผู้หญิงขี้เล่นขี้หัวกับชายคนรัก"³ ลู่วรรณีย์

¹ Colette, 'Le Dernier feu', dans Les Vrilles de la Vigne, p. 119.

² Colette, 'Rêverie de nouvel an', dans Les Vrilles de la Vigne, p.95.

³ ลู่วรรณีย์ ลุคนรา, "ไวน์เป็ลี่ยวนในแก้วโอลด์แฟชั่น" ใน บางทีพรุ่งนี้จะเป็ลี่ยวนใจ, หน้า 121.

วิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมาภาพที่ได้จากความเปรียบเทียบนี้เป็นภาพที่แสดงถึงความมีชีวิตชีวาของธรรมชาติ ดอกหญ้าที่มีก้านอ่อนบางไกวตามลมไปและผิวน้ำดูระเริง เหมือนหญิงสาวที่แหม่มยืนอยู่กับคนรัก นอกจากนี้ผู้วิจารณ์ยังชอบเปรียบเทียบการแกว่งไกวของดอกไม้กับนางระบำ เธอจะใช้ความเปรียบเทียบนี้ซ้ำ ๆ กันในงานเขียนหลายเรื่องของเธอ เมื่อบรรยายถึงดอกไม้จะต้องนำไปเปรียบเทียบกับนางระบำเสมอไป เช่นเปรียบเทียบว่า "ดอกบัวแดงบ้านระเหิดระหงราวกับนางระบำแบลเลรีนา"¹

นอกจากนี้ผู้วิจารณ์ยังใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบบุคคลาธิฐานมาใช้กับพืชด้วยเพื่อทำให้สิ่งที่เรากล่าวถึงน่าสนใจขึ้นมาและมีชีวิตชีวาขึ้นมา เช่น ผู้วิจารณ์กล่าวถึงต้นจันทร์ว่า "ต้นจันทร์เก่าในบริเวณเป็นหยอบ กิ่งก้านแก่ของมันเต็มไปด้วยเปลือกขรุขระสีดำ มันยืนอยู่ที่นี้เป็นเวลานานก่อนต้นไม้อ่อนอายุอื่น ๆ"² คำกริยาที่ผู้วิจารณ์ใช้กับต้นจันทร์คือ "ยืนหยอบ" เป็นอาการของคน ความเปรียบเทียบนี้ให้ภาพต้นจันทร์เก่าแก่ที่ยืนต้นอย่างเหนียวอ่อน ผู้วิจารณ์จะนำคำกริยามาให้ภาพพจน์แบบบุคคลาธิฐานมาใช้กับดอกไม้ใบหญ้าทำให้ได้ความรู้สึกที่ สมจริงราวกับผู้อ่านได้เห็นภาพด้วยตาตนเอง เช่น เมื่อพูดถึงต้นอ้อ ผู้วิจารณ์จะบรรยายว่า "ต้นอ้อลายยีนกอยาวโพลน"³ คำว่า "ยีน" เป็นอาการของคน ผู้วิจารณ์นำมาใช้กับต้นอ้อ ให้ภาพต้นอ้อที่ขี้นออยู่เป็นกอและมีลักษณะลำต้นยาวสูงชันไป ผู้วิจารณ์บรรยายภาพต้นหญ้าว่า "เกิดเหยียบหญ้าราบไปกับดิน พอเกิดผ่านไปมันงอหัวขึ้นมาอีก"⁴ และ "ลมพัดเรื่อย ๆ เห็นน้ำเป็นริ้ว ต้นหญ้าสูง ๆ ไหวเอนไปมา บ้างก็ลู่ออกลงกับพื้นน้ำ บัดเดี๋ยวก็เงยดอกขึ้น เดี่ยวก็จมลงไปใหม่ มองดูเหมือนน้ำกับดอกหญ้าหยอกล้อเล่นหัวกัน"⁵

¹ ผู้วิจารณ์ สุนทรธา, สายบ่หยุดเล่นหทัย, หน้า 814.

² ผู้วิจารณ์ สุนทรธา, ความรักครั้งสุดท้าย, หน้า 476.

³ ผู้วิจารณ์ สุนทรธา, สวนสัตว์, หน้า 263.

⁴ ผู้วิจารณ์ สุนทรธา, เรื่องของเกิด, 1: 100.

⁵ ผู้วิจารณ์ สุนทรธา, สายบ่หยุดเล่นหทัย, หน้า 730.

และอาการปฏิกิริยาของดอกไม้ซึ่งผู้วรรณบรรยายว่า "ดอกไม้เล็ก ๆ สดงามหลุดจากชีวิต เรืองระบากับลายลมอยู่ครู่หนึ่ง"¹ คำว่า "โง่หัว" กับ "เงยดอก" ทั้งสองคำแสดงอาการยกหัวขึ้น แต่โดยทั่วไปในความรู้สึก การโง่หัวจะให้ความรู้สึกในทางลบ เหมือนกับไม้ค่อมมีแรงจะยกหัวขึ้น ขณะที่ "เงยดอก" จะให้ความรู้สึกว่าเป็นอาการปฏิกิริยาตามปกติ การที่ผู้วรรณใช้อาการโง่หัวกับหญ้าที่ถูกเหยียบและเงยดอกกับต้นหญ้าที่เอนตามลม สิ่งเหมาะสมกับอาการปฏิกิริยาจริง ๆ ของต้นหญ้าและในขณะเดียวกันก็บ่งบอกความหมายและลักษณะได้อย่างเด่นชัด ให้ภาพต้นหญ้าที่ค่อมๆ ลุกขึ้นจากพื้นหรือคำว่า "เรืองระบ่า" ซึ่งผู้วรรณใช้กับดอกไม้ให้ภาพดอกไม้ยามหลุดจากชีวิต มันจะไม่ตกสู่พื้นตรง ๆ ในทันทีเหมือนของหนัก แต่มันจะหมุนตัวตามลมและค่อม ๆ ตกลงมาเหมือนมันเรืองระบ่า

ผู้วรรณนอกจากใช้คำกริยาของคนมาใช้กับพืชแล้วยังนำคำคุณศัพท์ที่ใช้กับคนมาใช้กับพืชด้วยทำให้เกิดภาพพจน์แบบบุคคลาธิฐานอื่น ผู้วรรณพูดถึงก้านดอกไม้ว่า "ก้านสีเขียวอ่อนบางเบาระเหิดระหง" คำว่า "ระเหิดระหง" เป็นคำคุณศัพท์ที่ใช้กับคน หมายถึง รูปร่างบอบบาง รูปร่างเพรียวลม ผู้วรรณนำมาใช้กับลักษณะของก้านดอกไม้ ซึ่งมีลักษณะยาวเรียว บางเบา เหมือนกับจะย้ายความเพื่อให้เกิดเป็นภาพที่เด่นชัด

1.5.3 การนำสัตว์ไปเปรียบกับคน

ผู้วรรณกล่าวถึงหอยเม่นว่า "ตรงชอกหินหอยเม่นรวมกลุ่มกัน เป็นสีดำกลุ่มใหญ่ หนามแหลม ๆ ของมันชี้กางออกไปรอบ ๆ ตัว นัยน์ตาสีน้ำเงินและแดงดูเหมือนคนเจ้าเล่ห์"² ผู้วรรณนำลักษณะของหอยเม่นไปเปรียบกับคน ด้วยวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมาให้ภาพลักษณะที่ไม่น่าไว้วางใจของหอยเม่น

¹ผู้วรรณ สุนทร, บางทีพรุ่งนี้จะเปลี่ยนใจ, หน้า 99.

²ผู้วรรณ สุนทร, ดอกไม้ในป่าแดด, 1: 266.

โกแล็ตบรรยายอาการปฏิกิริยาของแมงปอและผึ้งว่า 'les libellules valsent!...' ¹ และ 'Voici l'abeille égarée, affamée, qui titube sur la mousse humide...' ² โกแล็ตนำคำกริยาของคนคือ 'valser' และ 'tituber' ไปใช้กับสัตว์ซึ่งเป็นวิธีการเปรียบเทียบแบบบุคคลาธิษฐาน นำสัตว์มาพูดราวกับเป็นคน คำว่า 'valser' หมายถึงการเต้นรำตามจังหวะเพลงวอลซ์ โกแล็ตนำมาใช้กับอาการของแมงปอ ให้ภาพอาการแมงปอบินว่าบินช้า ๆ มีสไล่อ่อนช้อย นุ่มนวล มีจังหวะเหมือนการเต้นวอลซ์ และคำว่า 'tituber' หมายถึงเดินเซ โกแล็ตนำมาใช้กับผึ้ง ให้ภาพอาการของผึ้งขณะที่มันตอลายเพราะความหิว มันคงจะบินหมุนไปหมุนมาเหมือนคนเดินโซเซ

1.5.4 การนำสัตว์ไปเปรียบกับสัตว์

สุวรรณีเปรียบเทียบแกะกับหนอนว่า "แกะเลี้ยงของพวกชาวบ้าน ก่าสังและเล็มหญ้าแลดูไกล อย่างนี้เหมือนตัวหนอนโตอยู่บนลาดหญ้าเขียวขจี" ³ สุวรรณีนำลักษณะของแกะไปเปรียบกับหนอนด้วยวิธีการแบบอุปมาให้ภาพแกะตัวอ้วน ๆ กลม ๆ ผิวนขาวปุกปุยปกคลุมตลอดตัว หางกุด ๆ มองดูไกล ๆ เหมือนหนอนตัวอ้วน ๆ

ภาพที่ส่วงามซึ่งได้จากวิธีการเปรียบเทียบแบบต่าง ๆ นอกจากจะปรากฏในการเลือกความเปรียบแล้วยังปรากฏในการใช้คำในความเปรียบด้วย

2. การใช้คำในความเปรียบ

การใช้คำในความเปรียบมีหลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่ การนำคำนามสื่อ คำมาผสมกัน เช่น une étoile de pluie, ทะเลหญ้า การใช้คำกริยาในความหมายที่สื่อ เช่น คำว่า 'pleuvoir' ความหมายที่แท้จริงของคำนี้คือ ฝนตก แต่โกแล็ตนำ

¹ Colette, 'Paradis terrestre', dans En pays connu, p. 22.

² Colette, 'Bellaude', dans La Maison de Claudine, p. 223.

³ สุวรรณี สุคนธา, กิ่งฟ้า, 2: 200.

มาใช้ในความหมายที่ล่องซึ่งมีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบเช่นใช้กับการที่ดอกส้มร่วงหล่นลงมา การใช้คำเลียนเสียง เช่น เปิดร้องกับ ๆ นกพิราบครุ่นเสียง 'roucoulement'

2.1 การใช้คำนามผสม

การใช้คำนามล่องคำนามผสมกันหมายถึงการนำคำนามสองคำมารวมกันเป็นคำ ๆ เดียวและหมายถึงสิ่ง ๆ เดียว

ในเรื่อง La Vagabonde โกลเล็ตใช้ข้อความอธิบายลักษณะของหยาดฝนว่า 'une étoile de pluie s'écrase au coin de ma lèvre...' คำว่า 'une étoile de pluie' เกิดจากการนำคำว่า 'une étoile' ซึ่งแปลว่าดวงดาวมารวมกับคำว่า 'pluie' ซึ่งแปลว่าฝน และคำนามล่องคำที่มาผสมกันนี้จะหมายถึงฝนเพียงคำเดียว เป็นวิธีการเปรียบเทียบแบบ *métaphore*² ให้ภาพของฝนเมื่อกระทบกับแดดก็จะส่องประกายแวววาวเช่นเดียวกับดวงดาว หรืออาจเป็นภาพของเม็ดฝนซึ่งเมื่อตกกระทบพื้นจะกระจายเป็นแฉก ๆ เหมือนดวงดาวซึ่งทอประกายอยู่บนท้องฟ้า

¹ Colette, La Vagabonde, p. 227.

² วิธีการเปรียบเทียบแบบ *métaphore* นอกจากจะมีลักษณะต่าง ๆ ดังที่ได้เคยกล่าวถึงมาแล้วในหน้า 87 มันยังแสดงออกในรูปของการนำคำนามล่องคำมาผสมกันได้อีกด้วย โดยสิ่งที่ถูกเปรียบจะเป็นส่วนขยาย (*complément*) ของสิ่งที่นำมาเปรียบ

จาก Marcel Cressot, Le style et ses techniques, p. 63.

ในเรื่อง La Maison de Claudine ในตอนหนึ่งโกแล็ตได้พูดถึงหมอก
ในขั้นที่ว่า '....., au plus bas des prés, une rivière de brouillard
étincelant qui mirait la lune....'¹ คำว่า 'une rivière de brouillard'
หมายถึงหมอกแต่เกิดจากการนำคำ 'une rivière' ซึ่งแปลว่าแม่น้ำมาผสมกับคำว่า
'brouillard' ซึ่งแปลว่าหมอกให้ภาพละอองหมอกเป็นสายยาวเหมือนแม่น้ำพัดไปบนทุ่ง
หญ้าและละอองหมอกยังสะท้อนแสง เป็นประกายเหมือนแม่น้ำ

ในเรื่อง La Vagabonde โกแล็ตบรรยายท้องฟ้าว่า 'un ruisseau de
ciel serré entre les arbres très hauts....'² คำว่า 'un ruisseau de
ciel' โกแล็ตนำมาใช้หมายถึงท้องฟ้า แต่เกิดจากการนำคำสองคำมาผสมกัน คือ
คำว่า 'un ruisseau' ซึ่งแปลว่าลำธารและ 'ciel' ซึ่งแปลว่าท้องฟ้า ให้ภาพของ
ท้องฟ้าที่อยู่ระหว่างต้นไม้สูง ๆ เป็นสายเล็ก ๆ แคบ ๆ ไปตามช่องว่างระหว่างต้นไม้สูง ๆ
เหมือนลำธาร ซึ่งไหลไปตามซอกหิน

ในเรื่อง La Maison proche de la foret โกแล็ตบรรยายถึงสภาพป่า
ใหญ่ในบ้านเกิดของเธอว่า 'un tunnel de futaie' คำ ๆ นี้หมายถึง ป่า แต่เกิด
จากการนำคำว่า 'un tunnel' ซึ่งแปลว่าอุโมงค์มาผสมกับคำว่า 'futaie' ซึ่งแปลว่า
ป่า ให้ภาพป่าที่มีต้นไม้สูงใหญ่ที่แผ่กิ่งก้านสาขาประสานกันจนเหมือนอุโมงค์ และข้อความ
นี้ยังทำให้ผู้อ่านนึกถึงสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ด้วยคือ ต้นไม้ที่แผ่กิ่งก้านขึ้นบรรจบกันยอมทำให้
แสงแดดไม่อาจส่องลอดลงมาถึงพื้นได้ หรือถ้ามีแสงแดดส่องลอดมาได้ก็คงจะน้อยมาก
ทำให้ป่าแห่งนี้ดูจะมีแต่ความมืดครึ้ม มีแต่ความชื้นไม่ต่างไปจากอุโมงค์

โกแล็ตใช้ความเปรียบในลักษณะคำนามผสมกับสิ่งอื่น ๆ อีก เช่น
des oasis de liserons, une nappe de géraniums rouges, un tapis
circulaire de pétales, une fumée de nuages, le pollon d'une poussière

¹ Colette, 'Le Veilleur', dans La Maison de Claudine,
p. 244.

² Colette, La Vagabonde, p. 131.

ผู้วรรณคดีใช้คำนามวลที่มีลักษณะเปรียบเทียบด้วยเช่นกัน เช่น ในเรื่อง ลำนล้น ใช้ข้อความว่า "ท่ามกลางทะเลหญ้าสีเขียว" คำนี้หมายถึงทุ่งหญ้าอย่างเดียวแต่เกิดจากการนำคำนามวลสองคำมารวมกันคือคำว่า "ทะเล" และ "หญ้า" เป็นวิธีการเปรียบเทียบแบบอุปสรรคทะเลเป็นลักษณะผืนน้ำที่กว้างใหญ่และมีระลอกคลื่นอยู่บนผืนน้ำ ผู้วรรณคดีนำลักษณะนี้มาเปรียบกับทุ่งหญ้าที่เขียวเป็นระลอกคลื่นไปตามลม คำนี้ให้ภาพทุ่งหญ้างว้างใหญ่ไพศาลเหมือนทะเล และเวลาลมพัดยอดหญ้าจะไหวเอนไปทางเดียวกัน พืชไปตามลมเป็นระลอกเหมือนคลื่นในทะเล

2.2 การใช้คำกริยาในความหมายที่ล่อง

การใช้คำกริยาในความหมายที่ล่องเป็นการเปรียบเทียบโดยความหมายของคำนั้นจะแตกต่างไปจากความหมายแรกซึ่งเป็นความหมายที่แท้จริง เช่น คำว่า 'pleuvoir' หมายถึงฝนตก โกลีตตี้นำมาใช้กับลักษณะอาการที่ดอกส้มร่วงลงมา 'Des pétales de cire ne cessaient de pleuvoir, entraînant dans leur chute les abeilles ivres ...'¹ ซึ่งเป็นกลวิธีการเปรียบเทียบแบบ métaphore² ให้ภาพกลีบดอกส้มซึ่งร่วงตามกันมาอย่างไม่ขาดสายเหมือนฝนตก

คำว่า 'illuminer' หมายถึงให้แสงสว่าง โกลีตตี้นำมาใช้กับเสียงของนกไนติงเกล '...un rossignol dont la voix, au printemps, illumine les nuits[...]'³ ให้ภาพเสียงนกไนติงเกล ซึ่งมีความไพเราะยิ่ง เสียงของมัน

¹ Colette, 'Flore et Pomone', dans Gigi, p. 163.

² วิธีการเปรียบเทียบแบบ métaphore นอกจากจะมีลักษณะต่าง ๆ ดังได้กล่าวถึงมาแล้ว มันยังแสดงออกในรูปของการใช้คำกริยาที่ย้ายความหมาย (Les transferts de sens) จากความหมายเดิมไปเป็นความหมายอีกอย่างหนึ่ง

จาก Marcel Cressot, Le style et ses techniques, p. 64

³ Colette, 'Bellaude', dans La Maison de Claudine, p. 224.

นำความลွ่ซ ความเพ็ดเพลินใจมาให้กับคนที่ไต่ยีน รวากับเสียงของมันทำใหักกลางคืนลั่วว้าง
 ไล่วขึ้นมาได้ คำว่า 'fleurir' บอกสัักขณะอากาศต้นไม้ออกดอกหรือประดับตกแต่ง
 ด้วยดอกไม้ โกแล็ตนำมาใช้กับเวลารุ่งอรุณ '.....un cher paysage argenté
 de brouillard, devant un ciel où fleurit l' aube....'¹ ให้ภาพที่ลั่วย
 งามลัดขึ้นแจ่มใสของยามรุ่งอรุณซึ่งมาประดับให้ท้องฟ้าลั่วยงามเหมือนประดับตกแต่งด้วย
 ดอกไม้

โกแล็ตใช้คำกริยาในความหมายเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ๆ อีกมาก เช่น คำว่า
 'inonder' บอกสัักขณะอากาศที่ฝนน้ำเจิ่งนองน้ำท่วม โกแล็ตนำมาใช้กับสัักขณะของแสง
 '....une salle cruellement inondée de lumière....'² คำว่า 'noyer'
 บอกสัักขณะอากาศของสิ่งทีจมอยู่ในน้ำ โกแล็ตนำสัักขณะนี้มาใช้กับโคนต้นไม้ซึ่งมีตงหญ้าขึ้น
 ปกคลุม 'l'herbe profonde y noie le pied des arbres'³ สำหรับลั่ววรรณี
 จะไม่พบการใช้คำกริยาในสัักขณะนี้ทีเป็นการเปรียบเทียบเช่นโกแล็ต นอกจากคำกริยา
 ทีให้ภาพพจน์แบบปุกลาธิชฐานซึ่งได้กล่าวถึงมาแล้ว

2.3 การใช้คำเลียนเสียง

การใช้คำเลียนเสียงเป็นวิธีการเปรียบเทียบแบบสัทพจน์โดยใช้
 คำเลียนเสียงและกำเนิดของคำจะต้องมาจากการเลียนเสียงของสิ่งต่าง ๆ จริง ๆ⁴ เช่น
 คำว่า 'Turrutittit' เป็นคำเลียนเสียงทีมาจากเสียงร้องของนกกบพฟง (buffon)
 จริง ๆ คำว่า "เปิดร้องกับ ๆ" กับ ๆ เป็นคำเลียนเสียงทีมาจากเสียงร้องของเปิด
 จริง ๆ คำเลียนเสียงธรรมชาติจะช่วยให้คนอ่านรู้สึกเหมือนไต่ยีนเสียงนั้นจริง ๆ และ

¹Colette, 'Toby-chen parle', dans Les Vrilles de la Vigne,
 p. 148.

²Colette, La Vagabonde, p. 139.

³Colette, 'Jour gris', dans Les Vrilles de la Vigne, p. 112.

⁴Marcel Cressot, Le style et ses techniques, p. 26.

ยังทำให้คนอ่านนึกถึงภาพซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เสียงนั้นปรากฏอยู่ได้ชัดอีกด้วย¹ เช่น
ฝนในทะเลกับพายุที่นั่นมีนัยกากลอย่างนี้แหละ ..ซ่า ...ซ่า...โครม...ริว..."
 คำเสียงเสียง ซ่า...ซ่า...โครม...ริว นอกจากจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้ยินเสียง
 ฝนและพายุจริง ๆ แล้วยังทำให้นึกถึงภาพความรุนแรงของพายุฝนที่กระหน่ำลงมา

คำเลียนเสียงที่โกกเล็ตใช้มีทั้งที่เป็นคำนาม คำกริยา คำขยาย เช่นเมื่อ
 พูดถึงเสียงกบร้อง โกเล็ตจะไม่บรรยายเลย แต่จะใช้คำกริยาเพียงตัวเดียวคือคำว่า
 'coasser' ซึ่งเป็นคำเลียนเสียงที่ทำให้ภาพพจน์อยู่ในตัว ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้ยิน
 เสียงกบร้อง ขึ้นมาทันที เสียงคางคกร้อง ใช้คำว่า "crisser" ผู้อ่านจะ
 รู้สึกเหมือนได้ยินเสียงคางคกร้องลึด ๆ ในเรื่อง Paradis Terrestre ใช้คำว่า
 'ronnement' คือเสียงแมวกรน

คำเลียนเสียงธรรมชาติที่ลูว์รรณีใช้ เช่นในเรื่อง เรื่องของเกด ใช้ว่า
 "โก่ทำเสียงกอกแกก" เสียงผึ้งดังหึ่ง ๆ" "เสียงเปิดรอกกับ ๆ" "เสียงปลาซุบกับ
 น้ำจืดแจ่ม" เสียงต้นพยอมที่ "ล่ายใบแกรกรากอยู่กับลมหนาว" ในเรื่อง ล่ายบ่หยุด
เล่นห้าย ใช้ว่า "กอไผ่ข้างบ้านเสียดสีกันดังออดแอด" และเสียงฝนกับลมพายุ
 "ฝนซัดลงมาอีกพร้อมด้วยลม...ซ่า โครม ดึง..... ฝนในทะเลกับพายุที่นั่นมีนัยกากล
 อย่างนี้แหละ....ซ่า..ซ่า..โครม..ริว" หรือในเรื่อง เดือนดับที่ลอบทา ใช้ว่า "เสียง
 ไม้แตกเปรี๊ยะ" ในเรื่อง สร้อยลวาท ใช้ว่า "ต้นยางสูงใหญ่...มันล่ายใบกับลมเสียง
 ชู่ซ่า..." ในเรื่อง คืนนี้ไม่มีพระจันทร์ ใช้ว่า "เสียงฟ้าคำรามครืนคราง" ในเรื่อง
เรื่องของสองดาวจรลัด ใช้ว่า "น้ำค้างในป่าตกกระทบใบไม้ดังเปาะแปะ"

สิ่งที่น่าสังเกตในแง่การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาตินั้นคือในภาษาตะวันตก
 คำเลียนเสียงเป็นได้ทั้ง คำนาม คำกริยา และคำขยาย ในขณะที่คำเลียนเสียงใน
 ภาษาไทยเป็นได้แต่เพียงคำขยายเท่านั้น

¹ปรยา ขำขวัญยืน, ศิลปะการเขียน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์-
 วิชาการ, 2525), หน้า 230.

นอกจากนี้ในภาษาไทยยังมีคำเสียงเสียงอีกประเภทหนึ่งซึ่งให้ภาพพจน์เปรียบเทียบ คือ การใช้คำที่มีเสียงบงถึง สี่ แล่ง ทำทาง¹ เช่น "...มีไฟพร่าวพรายเป็นหย่อม ๆ"² "แหวนเพชร...มันเล่นเหลี่ยมแพรวพร่าวกลอกกลิ้ง"³ "พระจันทร์ขึ้นเต็มดวง ลอดต้นไม้เห็นแสงเงินระยับระยับ ลมพัดอ่อน ๆ ทำให้เกิดแสงเงาวบวบตามพื้นดิน"⁴ คำว่า พร่าวพราย, แพรวพราว, ระยับระยับ, ววบวบ" ล้วนเป็นคำที่มีเสียงบงถึงแล่ง ให้ภาพพจน์ของแสงทำให้คนอ่านรู้สึกถึงความเย็นประกายของแสง และใช้คำที่พูดถึงทำทางของตึกแต่ว่า "ตึกแตนคระโตดโหยง ๆ" คำว่า โหยง ๆ เป็นคำที่มีเสียงบงถึงทำทางเสียงแบบทำทางของตึกแต่น เรื่องการใช้คำที่มีเสียงบงถึงสี่แล่ง นี้ได้เคยกล่าวถึงมาครั้งหนึ่งแล้วในบทที่สามว่าด้วยแล่งในหัวข้อลักษณะประสาท

สุวรรณีนอกจากจะใช้คำที่มีลักษณะร่วมกับโกแลิตคือใช้คำที่ให้ภาพพจน์เปรียบเทียบ ดังได้กล่าวถึงมาแล้ว คือการใช้คำกริยาที่ให้ภาพพจน์แบบบุคคลิธิฐาน การใช้คำนามสองคำมารวมกันทำให้เกิดเป็นภาพพจน์เปรียบเทียบและการใช้คำเสียงเสียง สุวรรณียังมีการใช้คำที่มีลักษณะเฉพาะของเธอเอง กล่าวคือเป็นคำที่ตามปกติแล้วไม่มีใครมาใช้และอาจเป็นคำภาษาเก่า แต่สุวรรณีละหน้ามาใช้เพราะเป็นคำที่ให้ภาพกระจ่างชัดและยังทำให้งานเขียนของเธอมีลักษณะการใช้ภาษาที่ดูจะมีความแปลกใหม่ขึ้นมา เช่น สุวรรณีบรรยายถึงอาการของตนไม่ผลิดอกว่า "เจ้าอยู่บนกิ่งสัตตาวลัยอันกำส้งแตกดอกพุ่มพวงวิธดวงอาทิตย์ที่จะขึ้นมาในยามเช้า"⁵ คำว่า แตกดอก ก็คืออาการที่กิ่งไม้กำส้งผลิดอก แต่คำว่า แตกดอก จะให้ความรู้สึกถึงอาการรวดเร็วและมีดอกไม่ผลิดอกมากมายพริบพริบเต็มต้น

¹ ขลธิรา สัตยาวัฒนา, "การอ่าน" ในการใช้ภาษา, หน้า 204.

² สุวรรณี สุกคนธา, สร้อยสำราญ, 2: 812.

³ สุวรรณี สุกคนธา, บางกิกพวงนี่จะเปลี่ยนใจ, หน้า 99.

⁴ สุวรรณี สุกคนธา, เรื่องของเกิด, 1: 169.

⁵ สุวรรณี สุกคนธา, "เรื่องของสองดาวจรจัด" ใน คืนหนาวที่เหลือแต่ดาวเป็นเพื่อน, หน้า 149.

สุวรรณีบรรยายลมหาวว่า "อากาศหนาวนี้หนอ ช่างทารุณเสียจริง ๆ สำหรับเราผู้มีเลือดน้อย มันเย็นเฉียบ มันทักทายเราด้วยลมที่เป็นสื่อนำมาหยอกล้อกับปลายผมและผาดความเป็นระรื่นมาบาดผิวแก้ม"¹ คำว่า "ผาด" ซึ่งเป็นคำภาษาเก่า อธิบายอาการของลมที่พัดผ่านไปอย่างรวดเร็ว สุวรรณีพูดถึงต้นกระหล่ำปลีว่า "กระหล่ำปลีเริ่มห่อกาบเข้าหากันในตอนกลางคืนที่น้ำค้างแรงสด"² ลักษณะใบของกระหล่ำปลีจะเป็นการห่อกันอยู่เป็นชั้น ๆ ดังนั้นอาการห่อกาบจึงให้ภาพชัดและตรงกับลักษณะเด่นของกระหล่ำปลีไปด้วย สุวรรณีพูดถึงเห็ดและหน่อไม้ว่า "ในบริเวณอันกว้างใหญ่นั้นมีที่ลึกลับมากมายที่เห็ดโคนจะแอบซ่อน มันตื่นดินออกมาอย่างสบายใจปีละครั้ง"³ และ "เราผ่านป่าไม้ที่หน่อแทงดินออกมามากมาย"⁴

คำว่า "ตื่น" ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ให้ความหมายไว้ว่า "ใช้กำลังผลัก ค้ำ หรือจุนให้เคลื่อนไป" และได้ให้ความหมายคำว่า "แทง" ไว้ว่า "เอาของแหลมปักเข้าไป" ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำว่า "ตื่น" เน้นกำลังผลัก ส่วนคำว่า "แทง" เน้นลักษณะของที่ใช้ว่าเป็นของแหลม สุวรรณีใช้คำว่า "ตื่นดิน" กับเห็ดเพราะลักษณะของดอกเห็ดจะโค้งมนตรงปลายข้างหนึ่ง เมื่อมันจะโผล่พ้นดินขึ้นมามันจึงต้องใช้กำลังตื่นดินออกมา ขณะที่หน่อไม้จะมีปลายแหลม มันจึงแทงดินออกมา ส่วนในเรื่อง คืนนี้ไม่มีพระจันทร์ ใช้ว่า "เมฆสีเทาทะมึน" คำว่า "ทะมึน" หมายถึงความใหญ่โตหรือความมืดมัว สุวรรณีนำมาใช้กับเมฆสีเทา ให้ภาพก้อนเมฆใหญ่โตเป็นสีเทามืดมัว ให้บรรยายค่าไปในทางที่น่ากลัว

ในเรื่อง สร้อยลวาท ใช้ว่า "ถึงหมู่บ้านที่มีเสาสูงโกรย" คำว่า "โกรย" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ให้ความหมายไว้ แปลว่า "หลัง" และคำว่า "โกรย" นี้เป็นคำศัพท์ที่พบเห็นน้อยมากในการใช้ภาษาปัจจุบัน สุวรรณีนำคำนี้

¹ สุวรรณี สุคนธา, คืนหนาวที่เหลือแต่ดาวเป็นเพื่อน, หน้า 217.

² สุวรรณี สุคนธา, สวนสัตว์, หน้า 247.

³ สุวรรณี สุคนธา, สวนสัตว์, หน้า 32.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 192.

มาใช้กับลักษณะของเล่าสูง "หลัง" จะให้ลักษณะที่เป็นความยาว สูงขึ้นไปในแนวตั้ง เล่าก็มีลักษณะเดียวกัน สุวรรณีนำคำว่า "โกรย" มาใช้กับเล่าสูง ให้ความรู้สึกว่า จะต้องเป็นเล่าที่สูงมากตั้งขึ้นไป และในเรื่อง ความรักครั้งสุดท้าย ใช้คำว่าโกรยกับ หน้ำว่า "หน้ำแห่งโกรย" ลักษณะต้นหน้ำก็สูง ๆ ยาว ๆ เหมือนเสา ข้อความนี้จะให้ภาพต้นหน้ำที่ยืนแห้งตาย และในขณะที่เดียวกันคนอ่านจะรู้สึกถึงความแห้ง กรอบของต้นหน้ำที่ถูกแสงแดดเผา และในเรื่องเดียวกันนั้นเธอได้ให้ภาพของบรรยากาศ ที่ตั้งงามบนภูกระดึง ขณะที่มีโอกาสหนาวเย็นว่า "อากาศหนาวเต็มไปด้วยหมอก ทำให้ บรรยากาศแลดูนุ่มไปหมด"¹ คำว่า "นุ่ม" ตามปกติแล้วไม่ใช้กับบรรยากาศ สุวรรณี อาจไม่คำนึงถึงความถูกต้อง แต่เธออาจต้องการเน้นการสื่ออารมณ์ ความรู้สึกเป็นสำคัญ และต้องการให้คนอ่านเกิดสละสลวยใจในข้อความนี้ บรรยากาศแลดูนุ่ม คือบรรยากาศที่ดู งดงาม ทุกสิ่งรอบข้างมีแต่ความนุ่มนวล ชวนมอง เพราะความสวยงามแห่งทัศนียภาพ ที่มีหมอกปกคลุม ให้ความรู้สึกอ่อนโยนแก่จิตใจ

คำที่มีลักษณะ เฉพาะตัวของสุวรรณีน่าจะมาจากสายตาจิตรกรของเธอ สุวรรณี คงจะรู้สึกว่าคำที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไป ไม่อาจทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนตามที่เธอต้องการ จึงต้องพยายามหาคำอื่นที่สื่อภาพและความรู้สึกที่แท้จริงของเธอให้ออกมาได้ชัดเจนเหมือน ภาพวาด เช่น คำว่า "แตกดอก" ก็คืออาการที่ต้นไม้กำลังออกดอกหรือผลิดอก แต่คำ ว่า "ออกดอก ผลิดอก" ให้ภาพไม่ชัดเจนเท่าที่สายตาศิลปินของเธอมองเห็น เธอจึง ใช้คำว่า "แตกดอก" แทนซึ่งให้ทั้งความรู้สึกถึงอาการที่รวดเร็วและให้ภาพคมชัดของ ต้นไม้ที่ออกดอกมากมายพริบพริบเต็มต้นในที่ งานเขียนของสุวรรณีจึงเหมือนกับการสละสลวย ปลายพู่กันวาดภาพแห่งความนึกคิดออกมาด้วยตัวอักษรซึ่งผ่านการกลั่นกรองด้วยสายตาของ ศิลปิน และสุวรรณีเป็นผู้ที่นำลีลาการเขียนตามแบบของศิลปินเข้ามาใช้ในวงวรรณกรรม

โกแล็ตและสุวรรณีต่างใช้กลวิธีหลายแบบในการเปรียบเทียบไม่ว่าจะเป็นวิธีการ เปรียบเทียบแบบอุปมา อุปสัณณ์ ปุคคาริชฐาน และสัทพจน์ โดยโกแล็ตจะใช้วิธีการ

¹ สุวรรณี สุนธธา, ความรักครั้งสุดท้าย, 2: 432.

เปรียบเทียบแบบ *métaphore* มากในขณะที่ผู้วรรณิกใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบอุปมาและมักจะใช้วิธีแบบบุคคลาธิฐานในการกล่าวถึงต้นไม้ ดอกไม้ และภาพที่ได้จากวิธีการเปรียบเทียบแบบต่าง ๆ ของโกแล็ตและผู้วรรณิกล้วนเป็นภาพที่สวยงามเต็มไปด้วยความรู้สึกเพราะความเข้าใจที่จะเลือกสิ่งทีนำมาเปรียบเทียบ เช่น ผู้วรรณิกใช้คำว่า "ทะเลหม้อ" ด้วยถ้อยคำเพียงสองคำแต่ให้ภาพของทุ่งหญ้าอันกว้างไกลสุดลูกหูลูกตา มีอาการไหวไปตามลมมองดูประดุจคลื่นแห่งท้องทะเล ให้ทั้งสีสันของท้องทุ่งและความเคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ กัน ส่วนภาพที่ได้จากความเปรียบของโกแล็ตก็มีความงามบรรเจิดมากเช่นกัน เช่น โกแล็ตนำฝนไปเปรียบกับดาว ดาวเป็นธรรมชาติที่ทุกคนรู้จักกันดีว่ามีความสวยงาม ส่องแสงเป็นประกาย เมื่อโกแล็ตนำมาเปรียบกับฝนจะให้ภาพที่สวยงามของฝนขึ้นมาทันที และให้ความรู้สึกถึงความสดชื่นของบรรยากาศด้วย ผู้อ่านจะได้สัมผัสทั้งภาพที่สวยงามและความรู้สึกสดชื่นไปพร้อม ๆ กัน โดยมีต้องพรรณนาให้ยืดยาว

ความเปรียบที่โกแล็ตและผู้วรรณิกนำมาใช้จะสามารถทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ทันที เพราะเรอะจะหยิบยกสิ่งใกล้ตัวมากล่าวเช่น ธรรมชาติ โดยเฉพาะโกแล็ตแหล่งที่มาของความเปรียบของโกแล็ตส่วนใหญ่จะมาจากธรรมชาติแทบทั้งสิ้นและภาพที่ได้จากความเปรียบก็เป็นภาพที่สวยงามในธรรมชาติเช่นกัน ซึ่งอาจเป็นเหตุผลตั้งที่เคยกล่าวมาแล้วคือความผูกพันใกล้ชิดกับธรรมชาติมาตั้งแต่เกิดในขณะที่ความเปรียบของผู้วรรณิกส่วนหนึ่งจะมาจากธรรมชาติ เช่นเดียวกับโกแล็ต เพราะภูมิหลังที่ผูกพันกับธรรมชาติเช่นกัน แต่ในขณะที่เดียวกันความเปรียบอีกส่วนหนึ่งของผู้วรรณิกเป็นความเปรียบที่หนีไม่พ้นจากเรื่องของศิลปินซึ่งก็เฝื่องมาจากประสบการณ์ดั้งเดิมของความเป็นจิตรกรของเขานั้นเอง และความเปรียบที่ผู้วรรณิกใช้จะมีซ้ำ ๆ กัน เช่น เรอมักจะนำดอกไม้ไปเปรียบกับนางระบำ ในขณะที่โกแล็ตจะไม่ใช้ความเปรียบซ้ำ ๆ กันเลย และลักษณะคำที่ทั้งสองนำมาใช้จะเป็นคำที่มาจากอารมณ์อันประณีตของศิลปินผสมกับความสามารในการเลือกใช้คำที่สื่อความหมายให้ผู้อ่านรับรู้ได้ทุกภาพ ทุกความนึกคิด และทุกอารมณ์ความรู้สึก สำหรับโกแล็ตจะไม่ใช้คำที่ซ้ำ ๆ กัน และทุกคำที่เธอใช้มีพลังกระทบอารมณ์คนอ่านอย่างมาก ในภาพและความรู้สึกในทันทีจนกระทั่งโกแล็ตได้รับสมญาว่าเป็น "กวีแห่งร้อยแก้ว" (*poète en prose*)¹ ในขณะที่การใช้ถ้อยคำของผู้วรรณิกจะไม่หลากหลาย

¹Emile Abry, Paul Crouzet et Charles Audic, Histoire illustrée de la littérature française (Paris:Didier, 1942), p. 806.

เท่า โกะแล็ตจะพบถ้อยคำหรือสำนวนซ้ำ ๆ กันในงานเขียนหลาย ๆ เรื่องของเธอจะมีความแปลกใหม่ก็เฉพาะแต่ในงานเขียนเล่มแรก ๆ เท่านั้น เช่น เรื่อง สายบ่หยุดเล่นห้าย และในงานเขียนที่เป็นเรื่องสั้น เช่น ในรวมเรื่องสั้นชุด คินเหงาที่เหลือแต่ดาวเป็นเพื่อน บางทีพรุ่งนี้จะเปลี่ยนใจ ส่วนสัตว์ แต่อย่างไรก็ตามเล่นห้ายในงานเขียนของสุวรรณีก็เป็นดังเช่นที่ รัชจวน อินทรคำแหง กล่าวไว้ว่า "เล่นห้ายงานเขียนของ "สุวรรณี ลุคนธา" อยู่ที่ความจริงใจและสำนวนภาษาที่เรียบง่ายแต่ให้ความลึกซึ้ง"¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ รัชจวน อินทรคำแหง, วรรณกรรมวิจารณ์, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2521), 1. 31.